

Dziedzina Sztuki, dyscyplina - sztuki muzyczne, specjalność - dyrygentura

E-mail: wa.gorski@gmail.com

RECENZJA

dokonana na podstawie Ustawy z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2017 poz.869.) oraz ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668.), a także na podstawie uchwały Rady Wydziału Edukacji Muzycznej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z dnia 12 marca 2019 r. w sprawie powołania recenzenta przewodu doktorskiego.

Przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej **mgra Mateusza Adama IWANOWSKIEGO**, sporządzoną w związku z przewodem DOKTORSKIM w dyscyplinie artystycznej – SZTUKI MUZYCZNE.

Temat pracy:

„Problematyka wykonawcza angielskiej wokalnie-instrumentalnej muzyki barokowej na przykładzie Ody na urodziny Królowej Marii II - *Come, ye sons of art away*” i Muzyki na pogrzeb Królowej Marii - *Music for the Funeral of Queen Mary* - Henry Purcella.”

Ocena pracy doktorskiej

Mgr Mateusz Iwanowski przedstawił pracę doktorską w formie: łącznie - dzieła artystycznego zapisanego na nośniku elektronicznym DVD (zapis audio/video – stanowi załącznik do pracy - koncert zarejestrowany dnia 04.10.2020 roku w Bazylice Kolegiackiej św. Mikołaja Bpa w Grudziądzu [czas nagrania ok 58 minut; rejestracja obrazu i montaż - Piotr Sawistowski i Michał Nowakowski] wraz z opisem w formie rozprawy zwartej z przedstawionym powyżej tytułem. Praca przygotowana została pod opieką promotora prof. dr hab. Anny Janosz. Wykonawcami koncertu byli Barbara Tritt – sopran, Karol Bartosiński – kontratenor, Damian Suchożebrski – bas, Chór *Alla camera*, *Baroque Collegium Musicum* pod dyrekcją Mateusza Iwanowskiego.

Jako dzieło artystyczne do oceny przedstawione zostały dwa cykle **Henry Purcella: Muzyka na śmierć Królowej Marii II Stuard i Oda na urodziny Królowej Marii II Stuard „Come, Ye Sons of Art”**

Oto krótka charakterystyka i ocena wykonanej na koncercie i nagranej na nośnikach i DVD pracy:

Henry Purcell - Muzyka na śmierć Królowej Marii II Stuard, (czas - ok. 17:2)
części:

1. *March (1)*

Odpowiednie wprowadzenie w nastrój, możliwość weryfikacji przez wykonawców akustyki. Brak pewnych sugerowanych przez wydawnictwo zdobień w głosie instrumentalnym - pierwszym.

2. *Man that is born of a woman (2)*,

Może zbyt duży nacisk na sylabiczność śpiewu? W ten sposób zaciera się nieco linearność faktury polifonicznej? Być może ta sylabiczność zamiast śpiewności frazy spowodować ma wrażenie kroczenia funeralnego...[w aneksie złożonej pracy pisemnej brak pewnych fragmentów analizowanej partytury].

3. *Canzony (3 i 5)*

W zapisu partytury - tempo andante maestoso 4/4, obsada dęta. Doktorant realizuje z sekcją smyczkową w alla breve 2/2. Linia polifonicznej konstrukcji poprzez brak różnicowania artykulacji czoła tematu rozmyta i tworzyć może wrażenie niespójne i niepełne. Może zbyt ciosano-selektywne?

4. *In the midst of life (4)*,

Soprany - intonacja pozostawia nieco do życzenia przy wejściu na najwyższe dźwięki poszczególnych fraz. Wg partytury pierwsze wprowadzenia tematu powinny być realizowane przez solowe głosy (?); tutaj mamy wprowadzenie całej grupy. Być może wyłonienie indywidualnych śpiewaków dla tego fragmentu byłoby zasadne - zgodnie z zaleceniem wydawcy partytury? T- t. 12- (?) A t. 35 (?) materiał brzmi niejednoznacznie - dźwięki w chórze nie korelują z b.c. (inny tryb harmoniczny powodujący niezamierzony dysonans. Warstwę instrumentalną należy zawsze bezwzględnie zweryfikować i zestawić z partią wokalną. — Tutti w partyturze występuje dopiero od taktu 34. Chór w tym fragmencie sprostał

niełatwemu przebiegowi harmonicznemu. Jeśli b.c. jako zapis symboliczny - podłoża harmonicznego ma dopełniać poszczególne głosy wokalne, to ważne jest aby partię instrumentalną (np. t. 42 i 43 - partia bas z bc) skorygować pod głosy wokalne dodając dźwięki przejściowe (ósemki).

5. *Canzona (5)*,

Część powtórzona. Opis powyżej. Tym razem nieco swobodniejsze prowadzenie, więcej pracy motywicznej i próby zróżnicowania nieco artykulacji.

6. *Thou knowest, Lord (6)*

Chorał finałowy w fakturze homofoniczno-sylabicznej; nienajlepsza dyspozycja intonacyjna w chórze, która w utworze o charakterze chorałowym wymaga klarowności harmoniczej.

7. *March (7)*,

Jest dokładnym powtórzeniem Marsza nr 1. Warto przemyśleć kwestię tempa, może nieco wolniejszy przebieg bardziej by nawiązywał do żałobnego orszaku z krokiem nieco odwlekanym- ociężałym ze smutku.

Henry Purcell - Oda na urodziny Królowej Marii II Steard „Come, Ye Sons of Art”, (czas ok. 28 min)

części:

1. *Overture (8)*

Trąbka - unisono ze skrzypcami - (wstęp *Largo* - niezestrojona grupa dęta, zwłaszcza trąbka), cz. *allegro*, *canzona* - rytm trioli zmieniony na grupę szesnastkową - jaki powód? Część *Adagio*, - bardzo ładnie zinterpretowany fragment z zachowaną stylowością, quasi improwizacyjno-zdobniczą. W sekcji smyczkowej z udziałem b.c. intonacja bez zarzutu.

2. *Come, Ye Sons of Art, come away (9)* (alt [kontratenor] solo i chór)

Piękna część utrzymana w rytmie trójdzielnym, bardzo stylowo zrealizowana zarówno w grupie instrumentalnej, jak i przez solistę kontratenora. Na szczególne wyróżnienie zasługuje zastosowana artykulacja nadająca lekkości. Ruch dyrygencki w tej części jest nieco sztywny (oficerski), chociaż fraza układa się lekko, luźno w sposób nieomal skoczny. Być może, warto by zarezerwować ten gest wyłącznie na wejście chóru dla lepszej koordynacji metrycznej, jednak w tym odcinku dyrygowanie „na raz” wydaje się być bardziej stylowe. Wejście tutti i dynamiczny efekt „echa” przy zmianach płaszczyznowych poszczególnych segmentów dynamicznych jest czytelny. Warstwa akustyczna w tym odcinku zdaje się być nieco przesterowana (nie jestem pewien czy jest to kwestia realizacji nagrania, czy też na żywo partia tutti chóru nie była we fragmentach forte zrealizowana nieco krzykliwie?, może zbyt mało elastycznie).

3. *Sound of trumpet (10)* duet sopran i alt [kontratenor]

Bardzo znany i popularny duet, efektowy i piękny. W prezentowanej obsadzie na nagrany koncert również odkrył się w pełnej krasie dzięki zaangażowanym solistom. Jakkolwiek estetyka śpiewu solistów przy pierwszym wrażeniu jest mało spójna (kwestia szczególnie sposobu realizacji figuracji, częstotliwości wibrato oraz samej pozycji śpiewu), to jednak artyzm solistów z pewnością może zachwycić słuchacza.

4. *Come, Ye Sons of Art, come away (11)* symphony i chorus

Podobna odsłona do wcześniej opisanej analogicznej części.

5. *Strike the viol (12)* alt [kontratenor] solo

Piękna prezentacja solisty Karola Bartosińskiego - kontratenora. Oboiście zespołu okazali się multi-instrumentalistami występując w tej części jako fleciści. Być może warto by przemyśleć sprawę artykulacji właśnie w partii fletów, które w mojej ocenie są zbyt „gwizdkowo-sygnalowe”. W takcie trójdzielnym i przy oczywistej nośności fletów, może we wzorze rytmicznym warto by po prostu skrócić ostatnią ćwierćnutę w każdym takcie powtarzanych wzorów

ćwierćnutowych. W taki sposób ta partia miałaby charakter akompaniująco-rytmiczny, a nie melodyczny.

6. *The day that such a blessing (13)* bas-solo i chór

Bardzo dobre wykonanie solisty Damiana Suchożebrskiego - pełny, szlachetny głos utrzymany w stylu wykonywanej muzyki. Wejście chóru wywołało nieco moją konsternację - sposób śpiewania - jasny, można nawet powiedzieć dziecięco-infantylny każe zadać pytanie dyrygentowi, czy jest to kwestia świadomego wyboru takiej estetyki? czy wynika z jeszcze małego doświadczenia śpiewaczego? i np. błędnie umiejscowionej samogłoski na słowie „day” („e”- rozpląszone). Część ta dla chóru jest wymagająca - partie melizmatyczne dla młodzieżowego chóru amatorskiego wymagają dalszego rozwoju .

7. *Bit the Virtues (14)* sopran solo

Pełna wyrazu część, ukazująca artyzm solistki - sopranistki Barbary Tritt. Wzruszające wykonanie dodające blasku koncertowi.

8. *There, are the sacred charms (15)* bas solo

Niezawodnie bas Damian Suchożebrski ukazał swój kunszt artystyczny.

9. *See Nature, rejoicing (16)*

Zwieńczenie - radosny finał koncertu, najpierw z udziałem solistów - sopran i bas następnie wykonany przez chór fragment z tym samym materiałem melodycznym. I ta naprzemienna prezentacja motywów melodycznych przez solistów, a następnie przez chór, niesie określone wnioski dla ogólnych spostrzeżeń na temat sposobu śpiewu, możliwości i oczekiwań w stosunku do zespołu chóralnego. Styl koncertujący baroku to niezmiernie wymagająca materia, która nawet przed zawodowymi muzykami - w tym szczególnie śpiewakami stawia najwyższą poprzeczkę. Warsztat śpiewaczy, elastyczność głosu, dysponowanie pełnym zakresem skali, gotowość do koncertowego popisu z wydobyciem wszelkich niuansów stanowią o jakości wykonania. W tych kategoriach młody chór na co dzień prowadzony przez Doktoranta miał wspaniałą szansę współtworzyć ten

artystyczny wieczór przy współudziale profesjonalnych muzyków. I taki cel zapewne postawił sobie dyrygent osiągając zmierzony efekt. Realizacja artystyczna w tym kontekście zasługuje na uznanie i gratulacje.

Uwagi ogólne

Dyrygent dysponuje zdecydowanym, pewnym i odpowiednio sugestywnym gestem, czytelnym zarówno pod względem dynamiki, artykulacji i co najważniejsze dla kwestii interpretacyjnych - frazowania. Chór - to grupa młodych jeszcze śpiewaków (9 głosów męskich i 19 żeńskich), którzy, choć nie posiadają w pełni ukształtowanych głosów, a sprawy uszlachetnienia i uzyskania w pełni otwartego brzmienia wymagać będą dalszej pracy, jednak starają się pięknie frazować, nie forsując głosów, zachowany jest odpowiedni balans w proporcjach pomiędzy sekcjami głosowymi. Warstwa orkiestrowa brzmi stylowo i współgra z partiami wokalnymi, zarówno zespołowymi jak i solowymi. Chór, choć kameralny, brzmi w sposób pełny. Poszczególne głosy nie tracąc walorów indywidualnego brzmienia jednocześnie zachowują spójność, co jest bardzo istotne w chórze. Pomimo kameralizacji obsady efekt brzmieniowy zadowala pełnią we fragmentach kulminacyjnych, podniosłych, ale też dobrze kontrastuje w fazach spoczynkowych narracji muzycznej. Kompozycje Purcella w wykonaniu Doktoranta oddają znakomicie zarówno nastrój poważnych - kontemplacyjno-funeralnych części, jak i fragmentów radosnych niosących blask, czy wręcz skoczną taneczność. Orkiestra dopełniała dzieło dodając charakteru i efektu uroczystego. Przy dalszej pracy z omawianym chórem z pewnością kwestie konsekwentnego doskonalenia technicznego warsztatu śpiewaków-chórzystów pozwoliłyby na operowanie swobodniejszą artykulacją i jeszcze większym cyzelowaniem niuansów, które to rozstrzygają o profesjonalizacji, czego życzę Doktorantowi.

Praca doktorska – opis dzieła

Tytuł: *Problematyka wykonawcza angielskiej wokalnoinstrumentalnej muzyki barokowej na przykładzie Ody na urodziny Królowej Marii II - „Come, ye Sons of Art away” i Muzyki na pogrzeb Królowej Marii - „Music for the Funeral of Queen Mary” - Henry Purcella*

Rozprawa – opis dzieła artystycznego - zawiera się na 133 stronach, poprzedzona Wstępem, dopełniona Zakończeniem, bibliografią (68 pozycji książkowych - 7 pozycji anglo-języcznych), 13 źródeł internetowych oraz partytury omawianych dzieł).

Na strukturę zasadniczą pracy składają się cztery rozdziały. Pierwsza część dysertacji to „*Barok w muzyce angielskiej*” z podziałem na podrozdziały ukazujące kolejno problematykę - rysu społeczno - politycznego, a następnie ukazanie rozwoju sztuki ze szczególnym zogniskowaniem na muzyce Anglii XVII wieku. Drugi rozdział koncentruje uwagę na głównej postaci - twórcy analizowanych dzieł artystycznych Henry Purcellu, najpierw w ujęciu życia i aktywności artystycznej tego kompozytora, następnie w kontekście charakterystyki jego twórczości. Rozdziały trzeci i czwarty „*Problematyka wykonawcza...*” dwóch cykli okolicznościowych poświęconych Królowej Marii II Stuard, to części zasadnicze z punktu widzenia dyscypliny sztuk muzycznych - dyrygenta-chórmistrza. Pracę zamyka zakończenie w którym autor rozprawy odnosi się do postawionego we wstępie celu badawczego.

Układ pracy prawidłowy, struktura podzielona na część historyczną – ustanawiającą kontekst badawczy, następnie muzykologiczną obejmującą wskazanie najistotniejszych zagadnień kwestii stylistycznych, co bardzo cenne z punktu badanej problematyki - to zestawienie cech muzyki angielskiego baroku z innymi obszarami i głównymi ośrodkami europejskimi i uzasadnienie dla różnic stylistycznych lub/i podobieństw muzyki tego okresu. Mateusz Iwanowski sformułował cele badawcze i praktyczne zgodnie z którymi weryfikował postawioną tezę brzmiącą następująco: „*w obecnej dobie, dzięki pracy i traktatom wielu muzykologów, a także dzięki zarejestrowanym nagraniom wybitnych artystów specjalizujących się w wykonawstwie muzyki barokowej, dysponujemy rozległą wiedzą na temat stylowości i problematyki wykonawczej kompozycji barokowych, co pozwala na stylowe wykonanie Ody na urodziny Królowej Marii i Muzyki na pogrzeb Królowej Marii Henry Purcella z solistami, chórem i muzykami grającymi na instrumentach historycznych.*” W rozdziałach praktyczno analitycznych, czyli autorsko-interpretacyjno-wykonawczych – Doktorant opisuje kwestie wokół sformułowanych pytań badawczych, takich jak: czy dysponując aktualną wiedzą teoretyczną na temat stylowości muzyki barokowej jest w stanie jako dyrygent chóru amatorskiego przygotować i wykonać zaplanowane dzieło

barokowe przy współpracy z muzykami profesjonalnymi - solistami i zespołem barokowym grającym na instrumentach historycznych w zestawieniu z chórem amatorskim. Opisuje najważniejsze trudności dla dyrygenta pod względem interpretacji, stylowości, emisji głosu i ruchu dyrygenckiego. Poszukuje też odpowiedzi na pytanie, co decyduje o wyjątkowej popularności muzyki barokowej w obecnych czasach. Odpowiedzi na zadane pytania badawcze autor rozprawy odnajduje zarówno w aspektach praktycznych swojej pracy przygotowawczej do koncertu, jak również w reprezentatywnej dla dyscypliny literaturze przedmiotu, głównie z zakresu emisji głosu i w szerszym ujęciu - chóralskiej. Pewien niedosyt budzić może kwestia analityczna warstwy instrumentalnej. Zapewne ze względu na specyfikę codziennej pracy Doktoranta na polu muzyki chóralnej w ruchu amatorskim, dyrygent kwestie warstwy instrumentalnej scedował na muzyków zespołu barokowego nie podejmując się szczegółowej analizy tych aspektów wykonawczych, które jak wiadomo, w odniesieniu do muzyki dawnej realizowanej na kopiach instrumentach historycznych wnosi bardzo ciekawy aspekt, chociażby kwestii stylistycznych w odniesieniu do frazowania- problematyki zbieżności warstwy słownej z akompaniamentem instrumentalnym, charakterystyka ewentualnych figur retorycznych, tak istotnych w stylistyce muzyki barokowej, ale też zagadnienia artykulacji, a zwłaszcza intonacji - które to stanowią nie lada wyzwanie, szczególnie w odniesieniu do grupy instrumentów dętych.

Z analizy wynika, z jednej strony rzetelność i wnikliwość, z drugiej trafność formułowanych wniosków wywiedzionych z praktyki artystyczno-pedagogicznej Mateusza Iwanowskiego. Część pisemna pracy doktorskiej – opis dzieła – odpowiada wymaganiom, stanowi zarówno dobre umocowanie w historii, teorii, a co najistotniejsze ukazuje próbę autorskiego i analitycznego studium w obrębie wykonywanej pracy dyrygenckiej – tj. przygotowanego dzieła artystycznego do wykonania i zarejestrowanie go do celów archiwalnych i badawczych (audio i video).

Konkluzja końcowa:

Praca doktorska przygotowana i przedstawiona przez mgra Mateusza Iwanowskiego stanowi oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego oraz wykazuje odpowiednią wiedzę teoretyczną Kandydata w **dziedzinie sztuki**, w dyscyplinie - **sztuki muzyczne**, w specjalności **dyrygentura**. Problemy wykonawcze mające wpływ na

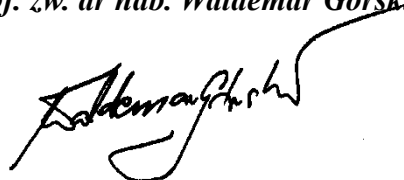
interpretację dzieła muzycznego w powiązaniu z ich opisem wskazują, iż Doktorant posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej.

W ten sposób mgr **Mateusz Iwanowski** rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił wymogi odpowiednich przepisów w zakresie nadawania stopni i tytułów w zakresie sztuki.

Stawiam wniosek o dopuszczenie pracy doktorskiej do publicznej obrony, a w przypadku pozytywnej uchwały w sprawie przyjęcia publicznej obrony, wnioskuję o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk, w dyscyplinie sztuk muzycznych.

Gdańsk, 10.09.2021 r.

prof. zw. dr hab. Waldemar Górski

Handwritten signature of Waldemar Górski in black ink, written in a cursive style.